

Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi

| KAİD |

KIBRIS ARAŞTIRMALARI
VE İNCELEMELERİ DERGİSİ

II/4

(ŞUBAT 2019)

LEFKOŞA 2019

Sahibi Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi adına Prof. Dr. Mustafa TÜMER	Owner On behalf of Cyprus Social Sciences University Prof. Dr. Mustafa TÜMER
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Yrd. Doç. Dr. Zeki AKÇAM	Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Yrd. Doç. Dr. Zeki AKÇAM
Yayın Kurulu / Editorial Board Prof. Dr. Mustafa TÜMER / Prof. Dr. Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ / Prof. Dr. Prof. Dr. Oğuz KARAKARTAL / Prof. Dr. Prof. Dr. Habib DERZİNEVESİ / Prof. Dr. Prof. Dr. Habib DERSİNEVEZİ / Prof. Dr. Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ / Prof. Dr. Doç. Dr. Osman ERCİYAS / Assoc. Prof. Dr. Yrd. Doç. Dr. Zeki AKÇAM / Assist. Prof. Dr. Yrd. Doç. Dr. Hatice KAYHAN / Assist. Prof. Dr. Yrd. Doç. Dr. Ülkü TOSUN / Assist. Prof. Dr. Yrd. Doç. Dr. Betül TARHAN / Assist. Prof. Yrd. Doç. Dr. Dilek Ekmekçi / Assist. Prof. Dr. Dr. Seyit Özkutlu / Dr. İsmail BOZKURT Harid FEDAİ	Kurum / Institute Cyprus Social Sciences University İstanbul Medeniyet University The European University of Lefke Cyprus Social Sciences University Cyprus Social Science University Necmettin Erbakan University The European University of Lefke Girne Amerikan University Cyprus International University Cyprus Social Sciences University Cyprus Social Sciences University Cyprus Social Sciences University Near East University KIBATEK
Türkçe Sorumlusu Prof. Dr. Oğuz KARAKARTAL Nihal SOLAK	Language Editor (Turkish) Prof. Dr. Oğuz KARAKARTAL Nihal SOLAK
İngilizce Sorumlusu Öğr. Gör. Gizem ARSLAN	Language Editor (English) Öğr. Gör. Gizem ARSLAN
Yazışma Adresi Posta adresi: Haspolat Kavşağı Yanı, P. K. 717 Lefkoşa - Kuzey Kıbrıs. Mersin 10, TÜRKİYE Tel: 0392 2335522 Web: http://dergipark.gov.tr/kaid	Correspondence Address e-mail: kaid@kisbu.edu.tr
Kapak Düzenleme Fatih DURMUŞ	Cover Art Fatih DURMUŞ
İç Tasarım Çelebi ŞENEL	Design Çelebi ŞENEL
Dizgi Öğr. Gör. Hüseyin GÖKSU	Design Öğr. Gör. Hüseyin GÖKSU
Baskı Metin Copy Plus Baskı Sistemleri, Cağaloğlu-İstanbul	
<p>KAİD’de yayınlanan yazıların yayın hakkı Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesine aittir. Dergide yayınlanan makalelerin bilim, içerik ve dil bakımından sorumluluğu ise yazarlara aittir. Yılda iki kere çıkar. KAİD uluslararası, hakemli, akademik bir dergidir. Dergipark projesinde de yer almaktadır. Derginin yayın dili Türkçe ve İngilizcedir.</p> <p>All rights reserved by CSSU. Format, content and language responsibilities of papers belong to authors. KAİD is published two times a year. KAİD is an international academic journal and is included in the Dergipark project. The language of the journal is Turkish and English.</p>	

Sunuş...

KKTC Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi olarak, Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri dergimizin dördüncü sayısıyla karşınızdaki olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. 2017 yılında yayımlamaya başlayan dergimizin bu sayısında, 7 araştırma ve 1 derleme makalesi yer almaktadır. Bu sayımızdan itibaren, dergimizin sosyal bilimler alanındaki konuları genişletilerek Psikoloji ve Özel Eğitim de dahil edilmiştir. Çok karmaşık bir yapıya sahip olan insanoğlunu tek bir disiplin ile anlamamız ve çözmemiz mümkün olmayacaktır. Bu bağlamda, Kıbrıs Türkleri ile ilgili konular mümkün olduğunca genişletilmeye çalışılmıştır. Konuları genişletmek maksadı ile tarih ve edebiyat alanı dışında psikoloji ile özel eğitim alanlarından iki makale çağrılmıştır. Bu makalelerin birincisinde Ece Emre Müezzın, KKTC'deki psikolojik danışmanların teknolojik bağımlılıklarına ilişkin görüşlerini irdelemiş, konuyla ilgili çözüm önerileri ortaya koymuş; ikinci makalede Mukaddes Demirok ve Ayşegül Akçam ise KKTC'de özel gereksinimli çocukların okuma yazma öğrenmelerine ilişkin öğretmen görüşleri ile ilgili KKTC Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na bağlı Lefkoşada faaliyetlerine devam eden iki özel eğitim okulunda çalışan 15 öğretmen ile görüşme yapmış ortaya çıkan sonuçları değerlendirmişlerdir. Bu sayımızda, Türk halkbilimi ve Türk kültür tarihinin önemli araştırmacılarından Prof.Dr. Umay Türkeş Günay, Kıbrıs meselesine yönelik olarak 21. yüzyıl bakış açısı ile tarihi, sosyal, kültürel ve siyasî bağlamları dikkate alarak, sosyal bilimcilerin ufuklarını açacağına inandığımız yeni değerlendirmeler yapmıştır. Neval Konuk Hallaçoğlu, karşılaştırmalı bir çalışma yapmış, Kıbrıs ve Rodos adalarındaki iki kütüphanemizi mekân-insan ilişkisi bakımından değerlendirmiştir. Bir bakıma zaman, mekân ve insanı iki ada ile Türk-İslâm kültürü bağlamında yeniden yorumlamaya çalışmıştır. Hacı Ermiş, Kıbrıs Türk halk kültüründe çok önemli bir yere sahip olan Mevlit geleneğinin dinî hayata olan etkilerini irdelemiştir. Nebiye Konuk ve Büşra Mollaahmetoğlu, Kıbrıs Türklerindeki din olgusu ile inanç ve törenleri yapmış oldukları derlemelerden hareketle sosyoloji biliminin bakış açısı ile inceleyerek Türk kültür ekolojisini de dikkate alarak çeşitli sosyolojik tahliller yapmışlardır. Fatma Şensoy tarayabildiği Kıbrıs şer'iyeye sicillerinden hareketle kadınların kurmuş olduğu vakıflarla ilgili bir içerik analizi yapmıştır.

Dergimizin dördüncü sayısını sizlere takdim ederken, KISBÜ Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi'nin çıkmasını sağlayan Prof. Dr. İsmail Güleç ile KISBÜ Rektörü Prof. Dr. Mustafa Tümer'e, yazarlarımıza, yayın ve hakem kurulunda yer almak nezaketini gösteren kıymetli hocalarımıza, çalışmalarımızda benden ve üniversitemizden desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Oğuz Karakartal'a teşekkürü bir borç biliyorum. Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi 'nin, Kıbrıs Türk-İslam kültürü araştırmalarına katkı sağlaması temennisiyle, tüm okurlarımıza en derin saygılarımı sunuyorum.

Dergi Editörü
Yrd. Doç. Dr. Zeki AKÇAM

Bilim Kurulu/Advisory Board

Prof. Dr. Ali Fuat ÖRENÇ	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Bayram Ali KAYA	Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Dilek BATISLAM	Çukurova Üniversitesi
Prof. Dr. Fatih ANDI	İstanbul FSM Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Hayati DEVELİ	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İdris BOSTAN	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. İsmail GÜLEÇ	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Latife SUMMERER	Kastamonu Üniversitesi
Prof. Dr. Musa DUMAN	İstanbul FSM Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa ÇİÇEKLER	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa KAYMAKÇI	Ege Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TÜMER	Doğu Akdeniz Üniversitesi
Prof. Dr. Nihat ÖZTOPRAK	İstanbul FSM Vakfı Üniversitesi
Prof. Dr. Oğuz KARAKARTAL	Lefke Avrupa Üniversitesi
Prof. Dr. Orhan Kemal TAVUKÇU	Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
Prof. Dr. Sertaç Hami BAŞEREN	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Soyalp TAMÇELİK	Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Turan KAÇAR	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Prof. Dr. Habib DERSİNEVEZİ	Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi

Bu Sayının Hakem Kurulu/Reviewers

Prof. Dr. Habib DERSİNEVEZİ	Kıbrıs Sağlık ve Toplum Bilimleri Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Zeki AKÇAM	Girne Amerikan Üniversitesi

İçindekiler/Contents

Sunuş	3
Bilim Kurulu/Advisory Board.....	4
20. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Bakış ve Kıbrıs Meselesi.....	7
<i>Prof. Dr. Umay Türkeş Günay</i>	
Kıbrıs Sultan II. Mahmud Kütüphanesi ve Yunanistan Rodos Hafız Ahmed Ağa Kütüphanesi'nin Mekân-İnsan İlişkisi Açısından İrdelenmesi.....	11
<i>Neval Konuk Halaçoğlu</i>	
Kıbrıs Türk Toplumunda Mevlid Geleneği	21
<i>Hacı Ermiş</i>	
Kıbrıslı Türklerde Din Yaklaşımı: İnanç ve Dini Törenler.....	31
<i>Nebiyeye KONUK - Büşra MOLLA AHMETOĞLU</i>	
Kıbrıs'ta “Türkçe-Edebiyat Öğretimi”nde Türkiye Aydınlarının Rolü (1873-1960).....	53
<i>Selman ARSLANBAŞ</i>	
Kıbrıs Sicillerinden Kadınların Kurduğu Vakıf Örnekleri	61
<i>Fatma Şensoy</i>	
KKTC'deki Psikolojik Danışmanların Teknoloji Bağımlılığına İlişkin Görüşleri	75
<i>Ece Emre Müezzın</i>	
Özel Gereksinimli Çocukların Okuma Yazma Öğrenmelerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	85
<i>Mukaddes Demirok Ayşegül Akçam</i>	

20. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Bakış ve Kıbrıs Meselesi*

Prof. Dr. Umay Türkeş Günay**

GİRİş

20. yüzyılda doğanlardan 21. yüzyıla yaşlı olarak ulaşanların büyük bir çoğunluğu için yeni yüzyıl bir kargaşa, kaos ve belirsizlik gibi görünmektedir. 20. yüzyıl dahil olmak üzere insanlık tarihi boyunca yazılı ve sözlü bütün mitolojiler ve edebi eserler, iyilik ve kötülüğün çatışması sonucunda er veya geç iyiliğin ve dürüstlüğün kazandığını sergileyen örneklerden oluşmaktadır. Bu sebeple Türkiyede ve Kıbrısta da 20. yüzyılda yaşanan bütün haksızlık, zorluk ve şanssızlıklara rağmen güzel bir yarın inancı iyiliğe ve dürüstlüğe inananları ayakta tutmuştur. Türkiyede İdeolojik Kıbrısta Rum-Türk çatışmalarının en şiddetli ve acımasız olduğu dönemlerde bile mutlu yarın beklentisi mutluluğun kendisinin yerini tutmuştur. KKTCde Annan Plânna (Annan Planı, 2004) kabul oyu verenler samimiyetle fedakârlıklarının takdir edileceğine inanmışlardır. Sonuç onlar için inanılmaz bir hayal kırıklığı olmuştur. Türkiyeyi onlarca yıldır Avrupa Birliği (Özgöker ve Güney 2010) eşiğinde bekletenler, Güney Kıbrısı AB'ye koşulsuz alırken KKTC Türklerinin yaşama hakkını ve insan hakları ilkelerini rahatlıkla göz ardı etmişlerdir. Tek taraflı iyi niyet her zamanki gibi kaybetmiştir.

Gerçeğe baktığımızda insanlık tarihi içinde hep haklılık, iyilik ve dürüstlük kazanmamıştır. Haklı veya haksız dâima güçlü olan kazanmıştır. Kötülük ve dalavera da çok kere kazanmıştır. Muhtemelen de iyilik ve dürüstlükten daha çok kötülük ve acımasızlık her dönemde dünyaya hakim olmuştur. Ancak insanlığın kolektif bilinçaltı dinlerin de etkisiyle ortak bir ütopyaya inanarak destan ve efsanelerden itibaren 21. Yüzyıla kadar bütün sanat dallarında bu inancı hakim kılmaya çalışmışlardır. Bu dünyada veya ahirette iyiliğin ve dürüstlüğün mükafatlandırılacağına inanılmıştır. Yoksa bir tek iyi gün ve mutluluğu tatmamış Hz. İsa'dan başlayarak Hz. Eyüp gibi peygamberlik, azizlik ve evliyalık mertebesine çıkartılan pek çok kutsal kişinin aracığı ile mutluluk dileyen çaresiz milyonlar türbe ve aziz mezarları önlerinde yakarmaya devam ederler miydi? Uygulamanın en ilgi çekici yanı, dilekleri gerçekleştirdiğine inanılan kutsal sayılan kişilerin

* Çağrılı yazı.

** KKTC, Girne Amerikan Üniversitesi, Rektör Danışmanı.

hangi dine mensup olduklarına bakılmaksızın farklı dini inanç mensupları tarafından da samimiyetle ziyaret edilmesidir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ve İnsan Hakları Beyannamesi'nin de kabulü ile ABD ve Batı Avrupa ülkeleri halkları insanlık tarihinde ilk defa güvenli ve müreffeh hayata kavuşmuşlardır. Sanayi Devriminin insan gücüne duyduğu ihtiyaçla kadınlara erkeklerle eşit haklar tanınmıştır. Çalışan kitlelerin gücü sendikal hakları şekillendirerek sermayenin ve iş verenin gücünü çalışanların lehine dengelemiştir.

1917 Bolşevik Devrimiyle şekillenen Sovyetler birliği baskı rejimiyle büyük kitleleri denetim altında tutarak asgari yaşama ihtiyaçlarını sağlamıştır. Bütün baskı rejimlerinde olduğu üzere yönetenler refahtan ve lüksten büyük ölçüde yararlanırken ezilen kitlelerin itiraz edenlerine hapis, sürgün ve ölüm cezaları yaygın biçimde uygulanmıştır. Komünizm devleti güçlü kılarken insanı ezmiştir. İtirazı olanlardan şanslılar Batıya iltica ederek canlarını kurtarmaya denemişlerdir.

Dünyanın diğer ülkeleri gelişmekte olan ve gelişmemiş diye sınıflandırılmış bu ülkelerden Güney Kore, Japonya, Çin ve Hindistan (Esen, Başkan 2010) özel konumları ve kendilerine has kültürel yaklaşımlarıyla Batı karşısında farklı bir kalkınma ve güce ulaşmışlar ve 21. Yüzyıla denge ve güç paylaşımcısı olarak girmişlerdir. Bu ülkeler küreselleşmenin getirdiği imtiyazları kendi lehlerine kullanmayı başarmışlardır.

Çin kültüründe var olan stratejik düşünce ve içselleştirilmiş disiplin, sabır ve özveri (Çivi, Çavuşgil 2001) ile üretim seferberliği başlatmış, önce kendi kültürüne ait masa örtüleri gibi el işlerini dünyaya gümrük duvarlarını aşarak bavul ticareti kavramıyla pazarlarken diğer yandan hızla batının her alandaki markalarının en ucuzdan en kaliteliğine kadar taklitlerinin üretimine geçmiştir. Bu üretim ve pazarlama seferberliği yanında mutfağı ile de dünyayı denetimi altına almıştır. Batıdaki fabrikaların büyük bölümü bu üretim çeşitliliğine ve ucuzluğuna karşı direnememiş kapanmış veya üretimini Çine taşımıştır. Yeni yüzyılda Çin'in bütün dünyaya yayılmış, içerde ve dışarıda sürekli üreten nüfusu ve yöneticilerinin fevri olmayan sabırlı stratejiye dayanan yönetim plânlarıyla ABD'nin yerine geçmesi muhtemel görünmektedir. Bugün Orta Doğuya odaklanmış dünya güçleri altlarından halının kaydığını gördüklerinde her şey bitmiş olacaktır. Uyuyan dev gibi görünen Hindistan'ın yeni dünya tasavvuru bizim için muammadır. Güney Kore'nin Kuzey Kore ile birleşmesi Dünyada daha etkili olmalarını sağlayacak ve güç dengelerini farklılaştıracaktır.

Kıbrıs sorunu (Denktaş 1991) diye adlandırılan ve geçen yüzyılın kabul ve değerleriyle 50 yıldır çözüm arama sürecine yeni yüzyıl parametreleriyle bakmak iyi bir fikir olabilir. Kıbrıs meselesi Türk- Rum anlaşmazlığından mı kaynaklanmaktadır yoksa Türkler ve Rumlar piyondan mı ibarettir? Orta Doğuya kan ve gözyaşı getiren petrol ve doğalgaz Rumlara zannettikleri gibi yar olacak mıdır? (Tarakçı 2018) Küresel güçler için Orta Doğu halkları değersizken Rumlar değerli midir? Kurtuluş savaşında terkedildikleri gibi gene itilmiş halde kalırlarsa plânları ne olur?

20. Yüzyıl bütünleşmeleri temsil etmemekte bireyselleşme diye özetlenen kavram geçen yüzyılın NATO ve Varşova Paktlarını anlamsızlaştırdığı gibi bütün milletleri ve grupları da yalnızlığa ve bölünmüşlüğe itmektedir (Kalaycıoğlu 2008). Orta Doğuyu yeni bölünmelere yönlendiren küreselleşme halen bölünmüş Kıbrıs'ı neden bütünleştirsin? Zamanın ruhu hep berber büyük olmayı değil tek başına güçlü olmayı hepimize dayatıyorken Kıbrıs meselesinin de çözümü farklı bir dile farklı bir güce ihtiyaç gösteriyor. Pazarlık yeni yüzyılın kıymetleriyle mümkün. O kıymetleri yaratmak, bulmak ve vazgeçilmez kılmak genç neslin görevidir.

Küreselleşme denilen ve tam tanımlanmamış olgu (www.tasam.org/tr/TR.) ile şekillenmekte olan yeni yüzyılın önceki yüzyıllardaki gibi ütopyası ve sahibi belli senaryo ve ideolojileri bulunmamaktadır. Disütopyen (Kelterer 1992) olarak tanımlanan karakterler yüksek teknoloji alt gelir seviyesinin insanların dramlarıyla şekillenen bir yeni yüzyıl tasavvuru film, edebiyat ve oyun örnekleriyle bütün dünyaya pazarlanmaktadır. Yeni nesillerin bilinçaltı bu yeni üretimlerle şekillenmekte ve yarın verilecek emirlere hazırlanmaktadır. Bu yüzyılda başarı ve kazanmak önemlidir. Kazanırken etik değerlerin, kurallı rekabetin ve insana saygının yeri yoktur. Diğerlerini ezmek ve yok etmek başarıya giden yolun doğal parçasıdır.

Büyük bir hızla gelişen ve masalların sihirli kazanımlarının ötesinde güçlere sahip teknolojiler geçen yüzyılın tecrübe ve bilgisine sahip insanların kullanımına ve hizmetine sunulmaktadır. Tek tanrılı dinlerin insanlığa ahlâk, barış ve dayanışma getirmesi gerekirken hem aynı dinin mensupları arasında hem de farklı dinlerin mensupları birbirleriyle acımasızca çatışmışlar ve çatışmaya devam etmektedirler. İnsanlığa yüksek ahlak kazandırması gereken dinler insanlar tarafından nefret, kin ve kan davalarına gerekçe haline getirilmiş, insanı Tanrıya yaklaştırıp olgunlaştırması gereken ibadetler, en doğrusu benim usulüm ve anlayışım söylemiyle kibir ve böbürlenme aracına dönüştürülmüştür. Teknoloji de bu inanılmaz gelişim içinde önüne geleni yok eden yedi başlı ejderhaya mı dönüşecektir?

SONUÇ

Dünyayı böyle değerlendirdiğimizde 21. Yüzyıla kadar insanlığın eylemi ile söylemi çelişmektedir. İyilik yapan iyilik bulmamış kötülük ve acımasızlık kazanmıştır. 21. Yüzyıl belki de gerçekleşemeyen ütopyalar yerine gerçekliğin acımasızlığını sergileyerek insanlığın lehine daha uygulanabilir ve yaşanabilir kurallar ve kabullere ulaşacaktır. Sefiller'deki Jean Valjean'ın gerçek hayatta karşılığının bulunmadığını göstererek iyi insanları pasifize ederek kötülüğe hakimiyet alanları açmak yerine iyilik için savunmadan öte tehlikeleri öngörme ve başa çıkma yetenekleri kazandıracaktır. Küreselleşme ve Teknolojik imkanlar kötülük kadar iyilik için de yeni ve yaratıcı güç alanları oluşturabilir.

Kaynaklar

- (25 Nisan 2005). Asya'nın İki Devi Çin ile Hindistan Arasında Stratejik Ortaklık, Türk Asya Araştırmaları Merkezi. www.tasam.org/tr/Tr.
- Annan Planı, (31 Mart 2004). *KKTC başbakanlığı, Kıbrıs sorununun kapsamlı çözümü (Annan Planı)* 31 Mart 2004.
- Bethke B. (1983), *Cyberpunk amazing science fiction stories*. Vol.57, No 4
- Çakmak Ü. (2016). Güney korenin ekonomik kalkınmasının temel dinamikleri (1960-1990), *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. C2, S.1.
- Çivi, E. ve Çavuşgil Tamer S. (2001).Yeni dünya düzeninde güç kazanan ülkeler- yükselen ekonomiler, *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C 7, S.1.
- Denktaş, Rauf R. (1991). *Kıbrıs davamız*. Cyprus Issue.
- Esen, O. ve Başkan, F. (2010). *Avrupa birliği ve Türkiye ilişkileri*. İstanbul.
- Günay Türkes, U. (2015). *Türklerin tarihi (geçmişten geleceğe)*. 5. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Hassler Donalt, M. (2008). *New boundries in political science fiction*. University of South Carolina Press.
- Kalaycıoğlu, S. (2008), Bölünmüş Bir Dünyada Ortak Bir Gelecek, Türk Asya Araştırmalar Merkezi. www.tasam.org/tr/TR.
- Kelterer, D. (1992). *Canadian science fiction and fantasy*. Indiana University Press
- Küreselleşmenin Boyutları ve Etkileri” 14 Aralık 2006. Türk Asya Araştırmalar Merkezi. www.tasam.org/tr/TR.
- Özgöker, U. ve Güney, F. (2010). *Avrupa birliği ve Türkiye ab ilişkileri*. İstanbul.
- Tarakçı, N. (2018). Doğu Akdeniz Boru Hattı Ütopya mı Gerçek mi? 14 Mayıs 2018. Türk Asya Araştırmalar Merkezi. www.tasam.org/tr/TR